

[Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2018](#) [1]

Autor:

- [BEŽOVÁ, Michaela](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 4](#) [3]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [4]

Klíčová slova:

- [Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě](#) [5], [digitální technologie](#) [6]

SKIP, Národní archiv a Národní knihovna České republiky společně pořádaly již 19. ročník konference [Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě](#) [7], která se konala ve dnech 28.-29. listopadu 2018 v konferenčním sále Národního archivu na Chodovci. Účastníky ve zcela zaplněném sále s kapacitou 250 osob nejprve přivítala ředitelka Národního archivu Eva Drašarová. Poté se ujal úvodního slova ředitel Knihovnického institutu Národní knihovny ČR Vít Richter, který společně s Tomášem Foltýnem z téže instituce konferenci moderoval. Konferenčních příspěvků se sešlo celkem třicet a týkaly se různých oblastí z archivního, knihovního a muzejního prostředí.

[8]

Účastníci konference

Tato konference je dobrým prostředkem k seznámení široké veřejnosti s nově vznikajícími projekty. **Filip Šír** a jeho kolegové **Dominika Moravčíková** a **Martin Mejzr** představili projekt s názvem [Nový fonograf: naslouchejme zvuku historie](#) [9], který je podpořen prostřednictvím programu NAKI II. Výstupem čtyř participujících institucí by mělo nejen být prohloubení znalostí o sbírkách nejstarších zvukových dokumentů, ale rovněž koordinace digitalizace zvukových dokumentů, vytvoření standardů pro digitalizaci nebo nástrojů na tvorbu metadat. **Richard Šípek** rovněž prezentoval projekt podpořený z programu NAKI II nazvaný [Virtuální rekonstrukce rozptýlených provenienčně bohemikálních knižních celků v tuzemských i zahraničních knihovnách](#) [10]. Hlavním cílem je nejen mapování bohemikálních provenienčních knižních celků v knihovnách účastníků projektu, ale rovněž budou zkoumány bohemikální knižní celky v zahraničních knihovnách (v Německu nebo Francii). Dále například vznikne online formulář pro tvorbu záznamů vlastníků knih a bude vytvořena certifikovaná metodika. V rámci tohoto projektu jsou vytvářeny i národní autority. O jejich tvorbě nejen v Národní knihovně ČR a také o projektech, které se vytvářením autorit již dříve zabývaly, pohovořil **Zdeněk Bartl**. V neposlední řadě **Bohouš Získal** referoval o projektu [Laterna magika. Historie a současnost. dokumentace, uchování a zpřístupnění](#) [11]. Ten probíhá od roku 2016 a je rovněž financován z programu NAKI II. Laterna magika je unikátní představení, které se odehraje jednou a pak je těžké ho odehrát podruhé. Díky výzkumu bude ale možné tuto historická představení rekonstruovat. V rámci projektu budou také digitalizovány dokumenty vážící se k jednotlivým představením.

[12]

Richard Šípek hovoří o průzkumu bohemikálních knižních celků v knihovnách

Vojtěch Dostál ze spolku Wikimedia Česká republika ukázal, jakým způsobem fungují [Wikidata](#) [13], jejichž identifikátory jsou propojené na různé databáze (například na Památkový katalog, Ústřední seznam ochrany přírody nebo na národní autority). Zde nahrané obrázky jsou autorsky svobodné a data je snadné vizualizovat. Předností Wikidat je také to, že je kontrolují „wikidataři“, a to jak manuálně, tak strojově. Na tuto přednášku navázala **Linda Jansová** se svým příspěvkem o zpřístupnění [terminologické databáze TDKIV](#) [14] právě prostřednictvím Wikidat. V databázi TDKIV je v současné době vytvořeno cca 3 200 úplných hesel. Na zpřístupnění databáze prostřednictvím Wikidat Národní knihovna ČR spolupracuje se spolkem Wikimedia Česká republika.

[15]

Vojtěch Dostál a jeho příspěvek o Wikidatech

Na konferenci vystoupili i pravidelní přispěvatelé. Mezi nimi byl **Vít Richter**, který přítomné informoval o aktuální situaci problematiky zpřístupnění děl nedostupných na trhu. Stále se čeká na finanční podporu ze strany Ministerstva kultury ČR jako zřizovatele Národní knihovny ČR, proto zatím nebyla podepsána licenční smlouva se spolky OSA a Dilia. **Tomáš Lechner** v letošním roce referoval o úloze spisového řádu a skartačního řízení v souvislosti s tvorbou elektronického skartačního řízení. **Jan Šejbl** ve svých příspěvcích pravidelně představuje sbírky Náprstkova muzea asijských, afrických a amerických kultur. Tentokrát si vybral tři cestovatele, kteří psali a referovali o Japonsku. Diapozitivy z jejich cest se zachovaly ve fondu a fotosbírce muzea. Pro letošní rok si připravila referát i **Naděžda Andrejčíková**, která (s příspěvím **Anny Faklové**) představila [Informační systém DIZAJN](#) [16] spravovaný Slovenským muzeem dizajnu. Výsledky jednotlivých knihoven na poli digitalizace a zpřístupňování v systému Kramerius za daný rok každoročně prezentuje **Aleš Brožek**. Také v roce 2018 upozornil na problematiku vyhledávání v jednotlivých instalovaných systémech, kterých je dohromady 39, tentokrát prostřednictvím hledání informací o prvních veřejných záchodcích.

V roce 2018 na konferenci referovali i dva představitelé Ministerstva kultury ČR. **Petr Bělek**, zastupující Josefa Prakse, představil ICT projekty Ministerstva kultury, které byly podpořeny v rámci Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) ve specifických cílech 3.1 a především 3.2. V tomto programu bylo podpořeno osm projektů, které jsou v současné době ve fázi realizace. Jedním z projektů je [Czechiana](#) [17]. Ředitel odboru autorského práva **Pavel Zeman** seznámil publikum s novelou autorského zákona na evropské úrovni. Návrh této novely se dotýká všech paměťových institucí.

Čistě archivní téma si připravil **Jiří Bernas**, který popsal zkušenosti s provozem a vývojem

[Národního digitálního archivu](#) [18]. Ten vznikl v roce 2014 a jeho primárním cílem je akvizice, uchování a zpřístupnění archiválií. Archivní portál je přístupný na internetu a je k dispozici všem archivům. V současné době je realizován projekt Národního digitálního archivu II, který řeší další vývoj i odstranění nedostatků z předchozího projektu. **Martin Rehtorik** (rovněž z Národního archivu) představil, jakým způsobem je možné archivovat relační databáze, přičemž se zaměřil na výhody a nevýhody formátu SIARD.

Naopak čistě knihovnická téma si vybral **Jan Pokorný** z Národní technické knihovny, která je jedním z hlavních koordinátorů webového systému Získej. Ten má spolupracujícím knihovnám napomoci ke sdílení a dodávání dokumentů, které si bude uživatel chtít vypůjčit pomocí služby MVS. O vývoji [Manuscriptoria](#) [19], které uchovává digitální dokumenty historických fondů, v oblasti plnotextových edic historických dokumentů pohovořila **Olga Čiperová** společně s **Tomášem Klimkem**. Při zpracování fondu Knihovny Archeologického ústavu Brno, v. v. i., začali pracovníci knihovny vytvářet předmětová archeologická hesla, která měla napomáhat při katalogizaci dokumentů. Hesla poté byla vložena do mapy a propojena do hierarchických vztahů. O tom, jak bude mapa využívána do budoucna, referovali **Stanislav Velčev** a **Jana Kalousová**.

Tomáš Novický prezentoval způsoby digitalizace firmy EXON a rovněž představil Cultural Heritage Club, ve kterém jsou zastoupeni členové českých i evropských knihoven, archivů a jiných institucí. **Petr Horák** představil působení firmy AFORTI IT s.r.o. na poli digitalizace a vizualizace nejen sbírkových předmětů paměťových institucí. **Zbyšek Stodůlka** informoval o metodice pro sebeevalaci pro digitální archivy vytvořené konsorciem NESTOR. Tento nástroj umožňuje interní audit, zajišťuje určitou kvalitu repozitáře a také jeho důvěryhodnost, což je pro digitální archivy a repozitáře velmi důležité. O certifikaci digitálních repozitářů a interních auditech (konkrétně Centrálního datového archivu) pohovořila i **Katarína Tomková** z Univerzitní knihovny v Bratislavě. **Martin Hankovec** referoval o vytváření přístupových bodů a jejich implementace v DigiArchivu. Přístupové body je možné přiřadit například na digitalizované snímky nebo na místa na mapách a je možné je pak využít na georeferencování map nebo na databáze osobností v matrikách.

Moravská zemská knihovna začala před časem ve velké míře archivovat datová CD ze svých fondů. **Zdeněk Hruška** s přispěním **Petra Žabičky** vysvětlil, jakým způsobem k archivaci dochází. Knihovna rovněž pro rok 2018 získala dotaci na projekt v programu VISK 3. Díky projektu vzniká návrh metodiky pro zpracování obsahu datových CD/DVD a ochranu na úrovni jednotlivých bitů. Vytváří se také software na extrakci dat z CD/DVD. Kromě CD Moravská zemská knihovna zpracovává a digitalizuje i výroční zprávy škol. O tom, jak je tato činnost náročná, pohovořil **Michal Indrák**.

To, že sbírky Národní lékařské knihovny neobsahují pouze dokumenty s lékařskou tematikou, ukázala publiku **Lenka Maixnerová**. Ve fondech knihovny je uloženo přibližně 20 tisíc předmětů muzejní povahy, které jsou postupně zpracovány a digitalizovány. V roce 2018 se začalo také pracovat se sbírkou výtvarného umění, která obsahuje malby, kresby, grafické listy, pohlednice, ex libris a jiné dokumenty. Národní filmový archiv má rovněž unikátní soubory pramenů – filmové scénáře. Ty dlouhou dobu stály v pozadí zájmu badatelů. **Jan Trnka** představil tento typ dokumentů a promluvil o tom, jak byly do archivu uloženy. Zmínil také, jak by měly být v budoucnu digitalizovány (v současné době zatím nejsou k dispozici metadatové standardy). O scénografické sbírce Státní univerzity v Ohiu pohovořila **Helena Hantáková**. Celá je uložena ve [Virtuální studovně Institutu umění – Divadelního ústavu](#) [20]. V archivech a programových fondech České televize bylo nalezeno velké množství dokumentů vážících se k roku 1968. **Jakub Hošek** s **Kristýnou Štefánkovou** ukázali nejen představení Program 1968, ale také Spisový archiv a Komiks 1968, které byly vytvořeny k padesátiletému výročí sovětské okupace. Kurátorkou jiného archivu – webového – je **Monika Holoubková**. Ta na konferenci představila fungování Webarchivu a shrnula, jak probíhá archivace webových stránek. Poukázala i na to, jak se česká doména mění v průběhu let.

[21]

Jakub Hošek a Kristýna Štefánková z České televize představují projekty k výročí roku 1968

Konference se nesla v přátelském duchu. Svědčilo o tom jak velké množství otázek účastníků v diskuzích k jednotlivým příspěvkům, tak čilá konverzace v prostorách Národního archivu.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-4/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete-2018>

Odkazy

[1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-4/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete-2018>

[2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/bezova-michaela>

[3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-4>

[4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>

[5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete>

[6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/digitalni-technologie>

[7] <https://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete>

[8] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/484/bezova5.jpg>

[9] <http://novyfonograf.cz/>

[10] <http://www.provenio.net/index.php/cz/>

[11] <http://laterna-research.cz/>

[12] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/484/bezova4.jpg>

- [13] <https://www.wikidata.org/>
- [14] <https://tdkiv.nkp.cz/>
- [15] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/484/bezova1.jpg>
- [16] <https://www.scd.sk/?is-dizajn>
- [17] <https://www.mkcr.cz/projekt-system-narodniho-agregatora-czechiana-1764.html>
- [18] <http://www.nacr.cz/digitalni-archiv/>
- [19] <http://www.manuscriptorium.com/>
- [20] <https://vis.idu.cz/?lang=cz>
- [21] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/484/bezova2.jpg>